

ØKOKRIM

Enheten for finansiell etterretning

Årsrapport 2023

Innhold

Del 1: Produksjon og aktiviteter i 2023

Produksjon	8
Aktiviteter	11
Nasjonalt og internasjonalt samarbeid	12
Internasjonalt	14

Del 2: Hvitvasking og terrorfinansiering

Hvitvasking	18
Terrorfinansiering	23

Del 3: Statistikk

Rapporteringstid	27
Grunnlagskoder	28
Hvem blir rapportert?	31
EFEs publikasjoner i 2023	32

Formål

Formålet med denne rapporten i sin helhet er å gi et innblikk i EFEs produksjon og aktiviteter gjennom året 2023. Gjennom årsrapporten ønsker vi å gi tilbakemelding til rapporteringspliktige om bruken av innsendte MT-rapporter.

Rapporten består av tre deler: Del 1 gir et innblikk i hvordan informasjonen vi mottar blir formidlet. Del 2 har til hensikt å vise utviklingstrekk basert på våre undersøkelser og analyser. Del 3 tar for seg statistikk basert på MT-rapporter.

Informasjonsgrunnlaget i årsrapporten tar utgangspunkt i mottatte MT-rapporter, samt informasjon fra våre internasjonale samarbeidspartnere i 2023. Informasjonen som presenteres i rapporten er utvalgte områder EFE anser som sentrale og relevante. Dermed er informasjonen ikke uttømmende. Det gjøres oppmerksom på at deler av datagrunnlaget endrer seg gjennom året grunnet lovpålagt sletting, mulige feilregistreringer og oppdateringer.

Enheten for finansiell etterretning (EFE)

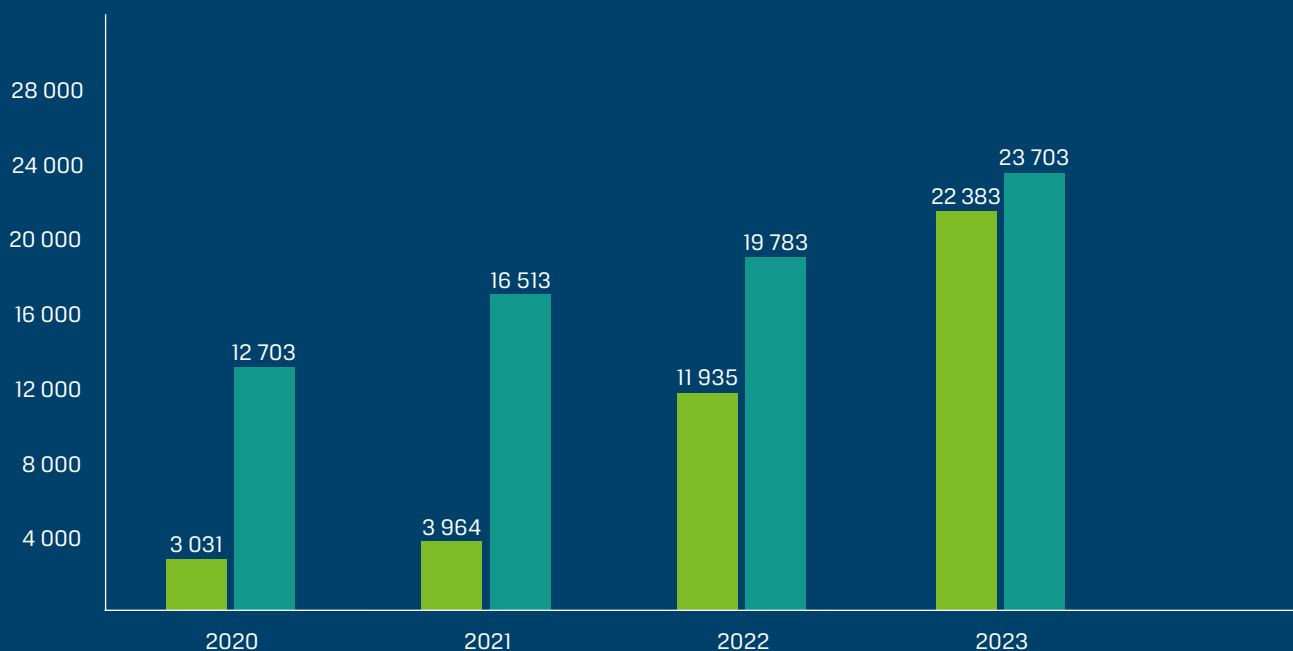
Enheten for finansiell etterretning (EFE) ved Økokrim er Norges nasjonale Financial Intelligence Unit (FIU). EFE mottar rapporter om mistenkelige forhold (MT-rapporter) som rapporteringspliktige sender inn etter hvitvaskingsloven. Informasjonen fra disse bearbeides, berikes og analyseres. Deretter formidles den til politi-, tilsyns- og kontrollmyndigheter samt utenlandske samarbeidende tjenester. En annen sentral oppgave for EFE er å utarbeide operative og strategiske etterretningsrapporter eller informasjonsprodukter som kan brukes av politiet og andre myndigheter i bekjempelse av hvitvasking og terrorfinansiering.

Året 2023

EFE mottok 23 703 MT-rapporter og 22 383 informasjoner fra andre lands FIU-er, totalt 46 086

Grafen under viser at antall innsendte MT-rapporter (rapporter om mistenkelige forhold) har økt de siste årene. I 2020 mottok Enheten for finansiell etterretning (EFE) 12 703 MT-rapporter, mens tallet for 2023 var 23 703. I tillegg har enheten mottatt 22 383 informasjoner fra andre lands *Financial Intelligence Units* (FIU), en betydelig økning.

Antall mottatt informasjon

Figur 1: Antall mottatt informasjon

■ MT-rapporter
■ Informasjon fra andre FIU-er

Bankene er fremdeles den største rapporteringsgruppen, etterfulgt av eiendomsmeglere og virksomheter for betalingsformidling

Ser vi på antall rapporteringspliktige som sendte inn MT-rapporter, er det registrert 581 unike meldere i 2023. Antallet har økt hvert år siden 2020. Økningen skyldes hovedsakelig at flere unike eiendomsmeglere sender inn MT-rapporter.

Virksomhetsgruppe	Antall meldere	Antall MT-rapporter
	2023	2023
Banker	127	17 869
Meglere	244	2 359
Virksomhet for betalingsformidling	17	1 620
Andre jf. hvvl § 4 ¹	25	928
Forsikringsselskap	19	386
e-pengeforetak	1	294
Regnskapsførere	85	138
Revisorer	36	71
Advokater m.fl.	19	23
Verdipapirforetak mv.	8	15
SUM	582	23 703

¹ Gruppen består hovedsakelig av virtuelle vekslings- og oppbevaringstjenester og andre finans- og kredittselskaper.

Tabell 1: MT-rapporter og antall fordelt på virksomhetsgrupper

EFE stanset kr 80 424 593

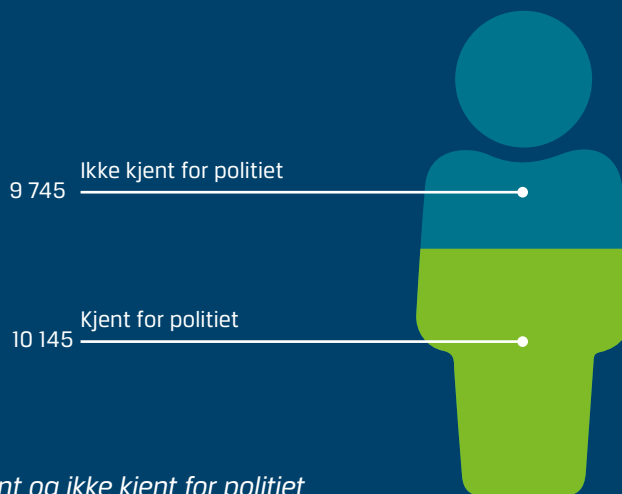
I 2023 mottok EFE 126 henvendelser fra rapporteringspliktige om tilfeller hvor det kunne være aktuelt med forbud mot gjennomføring av transaksjon. 37 av transaksjonene ble stanset, totalt kr 80 424 593.

Antall forespørsler om stans av transaksjon	126
Antall transaksjoner stanset	37
Totalt beløp stanset i kroner	80 424 593

Tabell 2: Forbud mot gjennomføring av transaksjon i 2023

Rapporteringspliktige fanger opp informasjon som ikke er kjent for politiet

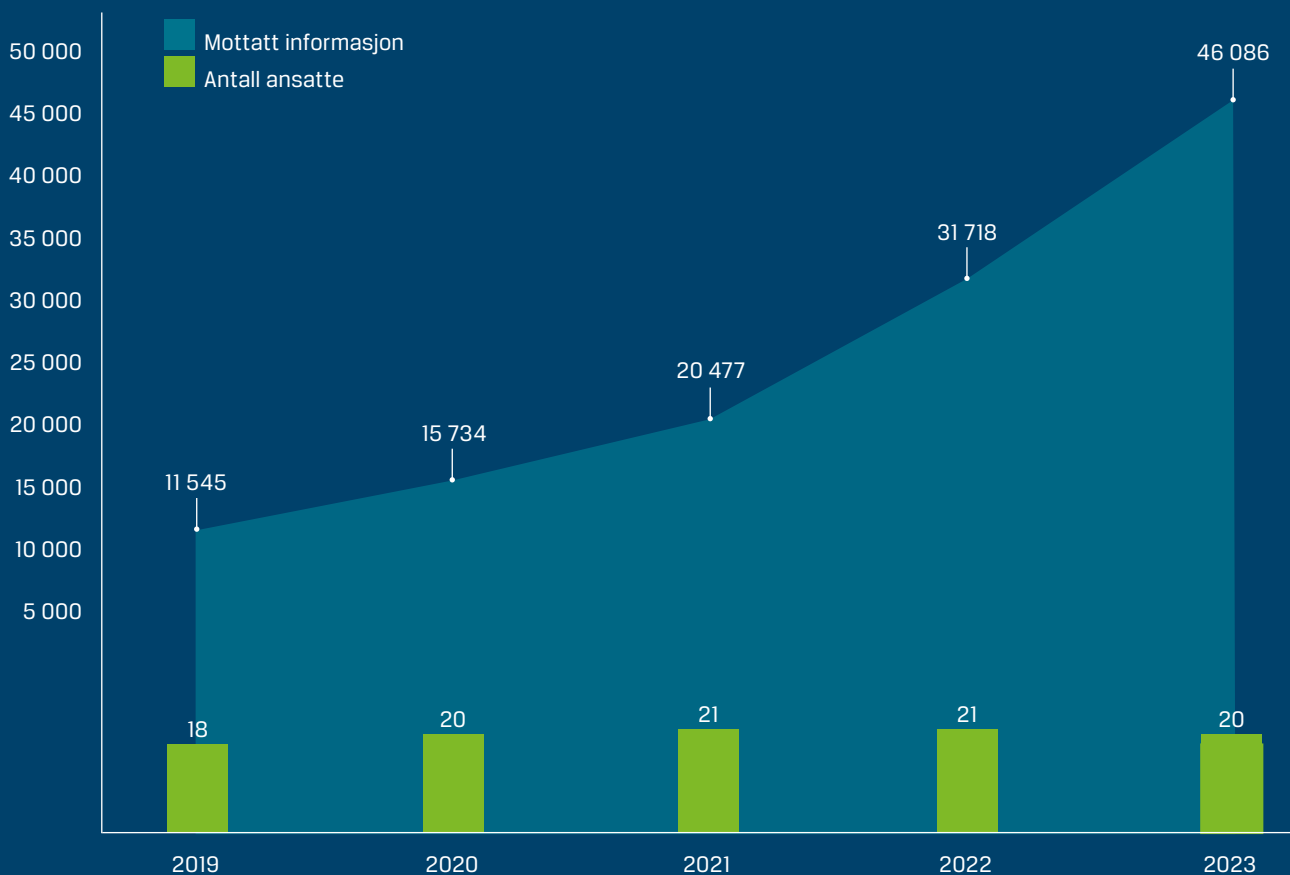
Nesten halvparten av personene var ikke registrert i politiets registre før de ble rapportert til økokrim i 2023.

Figur 2: Antall innrapporterte privatpersoner som var kjent og ikke kjent for politiet

Asymmetrisk utvikling

Som påpekt i Nasjonal risikovurdering for 2022 har de rapporteringspliktiges ansvars- og arbeidsbyrde økt. Privat sektor har påpekt at det er utfordrende at etatene som skal motta og agere på rapportene, ikke er oppbemannet i samme takt. Figuren under viser en tredobling av mottatt informasjon sett opp mot et tilnærmet uendret antall ansatte hos EFE.

Figur 3: Utvikling på antall ansatte i EFE sammenlignet med mottatt informasjon

Forord

Lone Charlotte Pettersen
Leder for avdeling for etterretning og forebygging

Internasjonalt var 2023 et år preget av krig, konflikt og usikkerhet. Mange, både privatpersoner og næringsdrivende, har fått svekket økonomi. Norge var intet unntak, noe som tydeliggjør at forhold i verden også angår og påvirker oss her i Norge. Hos enheten for finansiell etterretning (EFE) ble 2023 enda et år med en tydelig økning i antall innsendte MT-rapporter. Informasjonen som EFE mottok fra andre lands FIU-er (Financial Intelligence Unit), har doblet seg siden 2022. Dette gjenspeiler at mistenkelig forhold i liten grad lar seg begrense av landegrensene.

Informasjonen EFE mottar fra rapporteringspliktige tyder på at de kriminelle er organiserte og benytter stadig flere innovative metoder. Det er omfattende bruk av nye betalingstjenester og profesjonelle tilretteleggere. Vi har registrert en økning i bruk av ny teknologi blant de kriminelle og forventer å se en tiltagende bruk av kunstig intelligens i tiden fremover. Internasjonalt er det eksempler på at teknologien allerede er tatt i bruk i bedragerier. Likevel, med en felles innsats, oppmerksomhet, kompetanse og fokus på forebygging vil vi være rustet til å håndtere flere av de kommende utfordringene.

Verden har «blitt mindre», og den grensekryssende kriminaliteten øker. Våre analyser viser at 27 millioner kroner i kontanter forlater Norge hver eneste dag. Høsten 2023 publiserte vi rapporten «Nå er det NOK». Den belyser nettopp denne grensekryssende kriminaliteten og utfordringene knyttet til kontanter. Deler av kontantene som har sirkulert ut og inn av Norge, er trolig tilknyttet den kriminelle økonomien, der utførelse av kontanter er ledd i hvitvaskingsoperasjoner.

Vi er stadig mere avhengig av tett samarbeid, både nasjonalt og internasjonalt. Gjennom året har vi bistått og jobbet tettere med våre kollegaer i utlandet gjennom Egmont Group of FIUs og Financial Action Task Force (FATF). Nasjonalt har vi opprettholdt samarbeidet med offentlige. Med privat sektor har vi blant annet arrangert og deltatt på ulike arrangementer for kompetanse- og informasjonsdeling.

EFE har erfart at de rapporteringspliktige også i 2023 har lagt ned en betydelig innsats i å håndtere og rapportere om mistenkelige forhold relatert til sanksjoner og sanksjonsomgåelser. Dette er gjerne komplekse forhold med store transaksjoner mellom ulike land, også land vi ikke har et etablert samarbeid med. Dermed er det ofte høyst relevant å utrede om forholdet også dreier seg om mulig hvitvasking.

Jeg vil benytte anledningen til å takke alle som igjen har bidratt og bistått oss i 2023. Krevende år synes å være den nye normalen. Samarbeid var og er en suksessfaktor i kampen mot hvitvasking og terrorfinansiering, noe vi ønsker å videreføre og utvikle i 2024. På denne måten står vi bedre rustet til å forebygge og bekjempe de truslene samfunnet står overfor.

Del 1:
Produksjon og aktiviteter i 2023

Hvem er EFE?

Internasjonale anbefalinger, retningslinjer og lovverk pålegger landene som har forpliktet seg til å følge disse, å ha en FIU (*Financial Intelligence Unit*). Dette er en nasjonal enhet som inngår i det nasjonale arbeidet med å forebygge hvitvasking og terrorfinansiering, jf. særlig artikkel 32 i EUs fjerde hvitvaskingsdirektiv, og som skal jobbe både nasjonalt og internasjonalt. I Norge ivaretas denne rollen av Enheten for finansiell etterretning (EFE) ved Økokrim. EFE og fagmiljøene etterretning og forebygging utgjør Avdeling for etterretning og forebygging i Økokrim

Produksjon

En sentral oppgave ved EFE er å behandle, bearbeide og berike informasjonen mottatt i MT-rapporter

Informasjonen blir vurdert og primært formidlet til bruk i politiets straffesaksbehandling og inndragning. Den formidles også til særorganer, tilsyns- og kontrollmyndigheter og andre lands FIU-er. Hvilket format og produkt som utarbeides og formidles, avhenger både av hvem som skal motta informasjonen, og hva denne skal brukes til.

Tabell 3 viser produkter formidlet til politiet, kontrollmyndigheter og utenlandske FIU-er i 2023. Produkter kan være etterretningsrapporter, svar på forespørsler eller annen informasjonsutveksling. Et produkt kan inneholde data og informasjon fra flere MT-rapporter og fra interne/eksterne kilder.

Mottaker	Antall produkter
Politiet	844
Kontrollmyndigheter	119
Utenlandske FIU-er	61
Totalt	1 024

Tabell 3: Produkter formidlet i 2023.

EFE formidler løpende beriket informasjon til politiets etterretningsregister fra innsendte MT-rapporter. Tabell 4 viser antall privatpersoner og organisasjoner EFE har formidlet informasjon om til politiets etterretningsregister i 2023.

Type objekt	Antall objekter
Privatpersoner	4 605
Organisasjoner	178
Totalt	4 783

Tabell 4: Informasjon formidlet om privatpersoner og organisasjoner.¹

¹ Totalt har EFE formidlet informasjon om 45 507 privatpersoner og 2103 organisasjoner til politiets etterretningsregister pr. 31.12.2023. Privatpersoner og organisasjoner slettes fortløpende fra etterretningsregisteret etter lovpålagt krav om sletting.

Formålet med det midlertidige forbudet og stansingen av transaksjonen er at EFE skal få tid til å kontakte politiet for deres vurdering av om etterforskning skal iverksettes, og om det er nødvendig å sikre transaksjonsbeløpet midlertidig som ledd i en eventuell straffesak.

Dette er et inngripende tiltak, og EFE gjør grundige vurderinger før et slikt forbud besluttes.

Kr 80 424 593 ble stanset av EFE

EFE kan i særlige tilfeller forby gjennomføring av en transaksjon, jf. hvitvaskingsloven § 27. I 2023 mottok vi 126 henvendelser fra rapporteringspliktige om tilfeller der et slikt forbud var aktuelt. Dette er en kning på 28 fra 2022. Kvaliteten og kompleksitet på forespørslene varierer, fra bedragerier under kr 100 000 til mistanke om sanksjonsomgåelser og transaksjoner på flere hundre millioner kroner. Gjennom internasjonal informasjonsutveksling bidrar EFE til å sikre kriminelt utbytte i Norge og i utlandet.

Forbud mot gjennomføring av transaksjon	2023
Antall forespørslers om stans av transaksjon	126
Antall transaksjoner stanset	37
Stanset beløp	Kr 80 424 593²
Bistand til annet lands FIU til stans av transaksjon	Kr 95 987 449
Totalt	Kr 176 412 042

Tabell 5: Forbud mot gjennomføring av transaksjon i perioden 2023.

Ved forespørsel om forbud mot gjennomføring av transaksjon bekrefter vi mottak og informerer om hvorvidt forbud blir ilagt. Mer informasjon om forbud mot gjennomføring av transaksjon finnes på EFES hjemmeside.³

En dobling av informasjon mottatt fra utlandet

EFE har hatt en betydelig økning i informasjonsutveksling med andre FIU-er siden 2020, og mengden mottatt informasjon økte signifikant i 2022 og doblet seg i 2023.^{4,5} Dette gjelder særlig informasjon fra FIU-er i EU og EØS (se figur 5).⁶ Informasjonen gjelder mistenkelige forhold der kunden er hjemmehørende i Norge (XBR) og grensekryssende transaksjoner med knytning til Norge (XBD). I 2023 mottok EFE 21 507 XBD og 1 311 XBR.

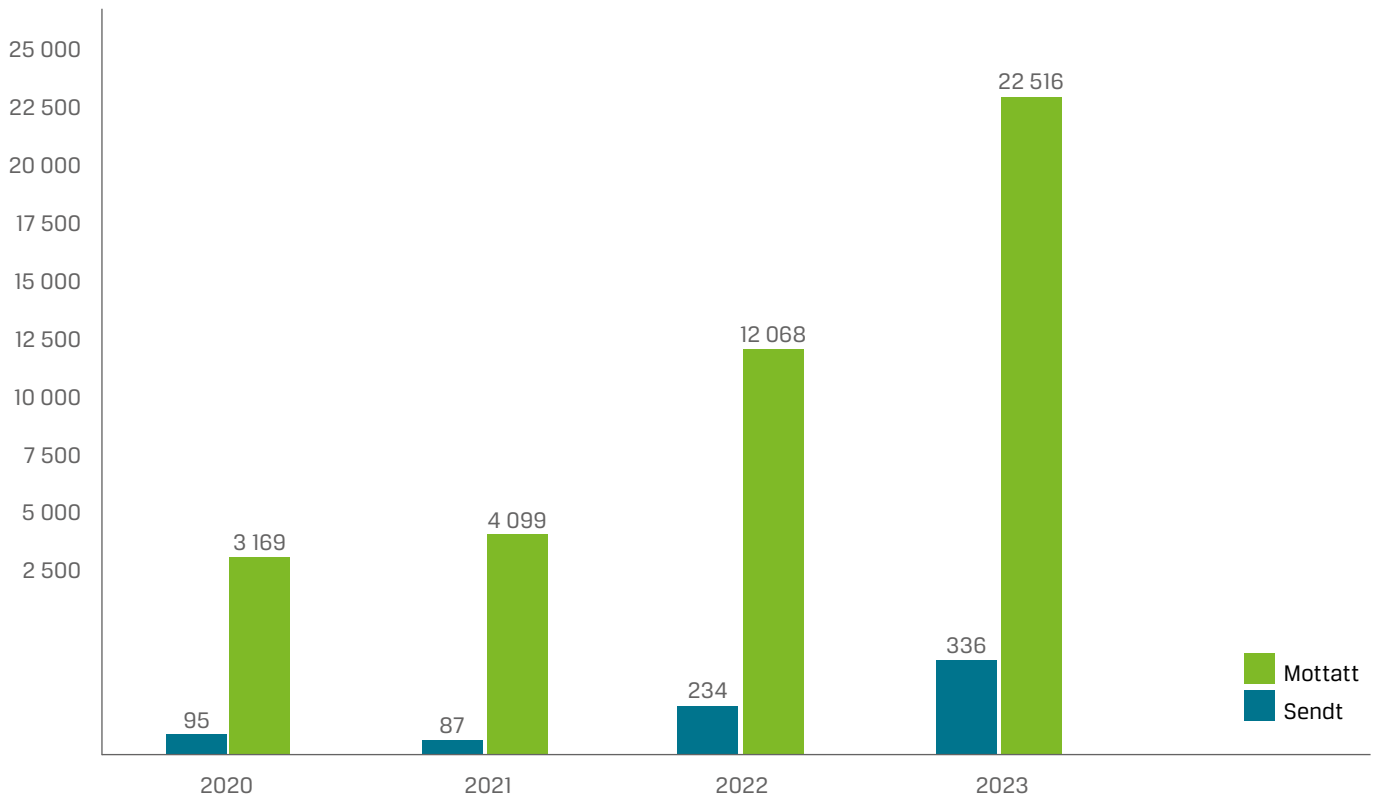
² Kr 42 159 634 av det stansede beløpet på kr 80 424 593 er tilknyttet en forespørsel EFE mottok i 2023.

³ <https://www.okokrim.no/rutine-for-stans-av-transaksjon.6397836-560645.html?showtipform=2>

⁴ Formidling av informasjon mellom FIU-ene i EU/EØS er en direktivforpliktelse, og EU-kommisjonen monitorerer hvorvidt FIU-ene overholder denne forpliktelsen. FIU-ene i EØS har ikke denne forpliktelsen overfor Kommisjonen, men de monitoreres likevel på samme måte som EUs FIU-er.

⁵ EFE utvikler tekniske løsninger for automatisk deling. Foreløpig er det for stort omfang av grensekryssende transaksjoner til at de kan formidles manuelt.

⁶ Figuren inkluderer også annen informasjon EFE har mottatt fra andre lands FIU-er.

Figur 4: Informasjonsutveksling med andre lands FIU-er i perioden 2020–2023

Avsender har et informasjonsbehov⁸ og sender en forespørsel som man ønsker at EFE skal besvare. Oftest er det politiet og kontrollmyndighetene som ønsker informasjon om personer eller organisasjoner registrert i hvitvaskingsregisteret. De resterende forespørslene er fra andre lands FIU-er.

Informasjonen EFE besitter besvarer flere informasjonsbehov

I 2023 mottok EFE 689 forespørslers og behandlet 664.⁷ Forespørslene kan besvares i ulik grad, blant annet gjennom en omfattende etterretningsrapport eller publisering i politiets etterretningsregister.⁸

Mottatte forespørslers	2023
Politiet	605
Utenlandsk FIU og politimyndighet	54
Kontrollmyndighet	30
Totalt	689

Tabell 6: Mottatte forespørslers

7 «Behandlet» innebærer at forespørslene har blitt besvart, informasjonen er under innhenting for besvarelse eller ikke kan besvares grunnet mangler ved forespørselen.

8 «Informasjonsbehov er et sett av delspørsmål som skal besvare et etterretningsbehov. Spørsmålene kan være åpne eller lukkede, avhengig av formålet.» Etterretningsdoktrine for politiet.

Internasjonale forespørsler omhandler bedragerier

EFE benytter Egmont Secure Web og FIU.net som informasjonsdelingsplattformer for blant annet å sende og motta forespørsler fra andre FIU-er.

I 2023 sendte EFE 221 forespørsler for å svare ut informasjonsbehov hos norsk politi. De gjaldt hovedsakelig bedragerier, samt narkotika og hvitvasking. EFE mottok og behandlet 53 forespørsler fra andre FIU-er, hovedsakelig angående bedragerier, men også narkotika, skatteunndragelse og korrupsjon.

Forespørsler om informasjon til og fra andre lands FIU-er	2023
Mottatte forespørsler	53
Sendte svar	51
Sendte forespørsler	221
Mottatte svar	221

Tabell 7: Forespørsler til og fra andre lands FIU-er

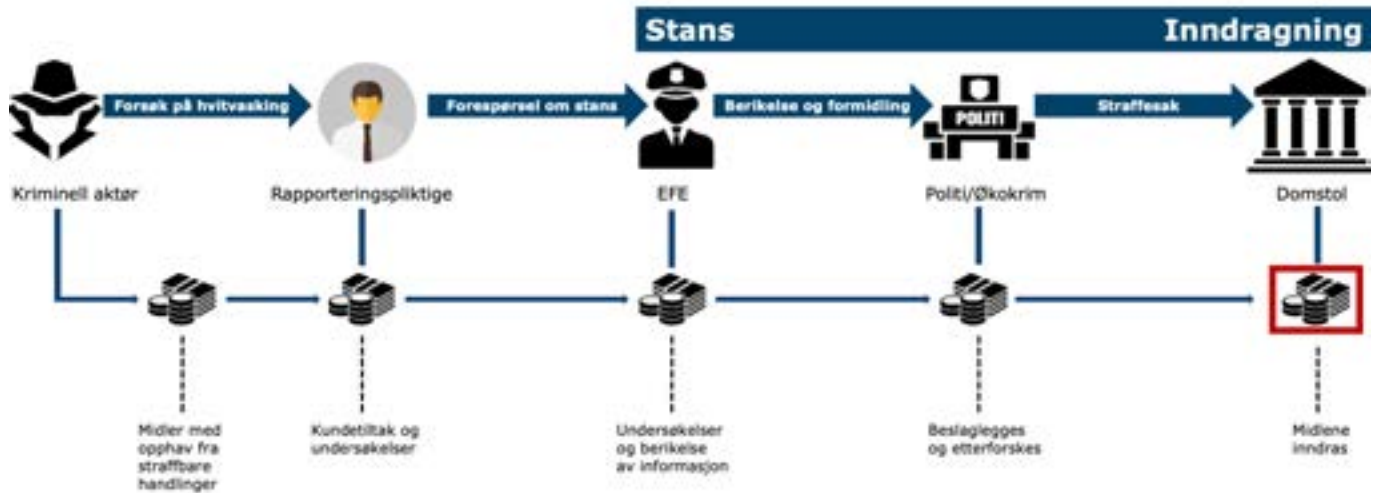
Aktiviteter

«Fra stans til inndragning»

Som ledd i økt satsing på inndragning av utbytte fra straffbare handlinger, ble det besluttet å sette i verk prosjektet «Fra stans til inndragning» på Økokrim. Formålet med prosjektet er å finne ulovlige verdier som er i behold, og som kan inndras, ved å utelukke lovlig erverv.

Prosjektet skal fungere som et effektiviserende ledd i overgangen fra forbud mot gjennomføring av transaksjon (tidligere kalt «stans av transaksjon») etter hvitvaskingsloven til sikring ved beslag etter straffeprosessloven og inndragning etter straffeloven.

Prosjektet fokuserer på fortløpende analyse av saker med bakgrunn i informasjon fra hvitvaskingsregisteret, samt annen informasjon fra EFE, for å finne saker som egner seg for å tas videre i straffesakssporet.

Figur 5: Illustrasjon av hendelsesforløpet «fra stans til inndragning»

Nasjonalt og internasjonalt samarbeid

Avdekking av hvitvasking og terrorfinansiering er utfordrende, og samarbeid er avgjørende for å lykkes. I dette avsnittet ønsker vi å trekke frem et utvalg samarbeid EFE har hatt i 2023.

Nasjonalt

Norsk politi

Hovedformålet med EFEs samarbeid med politidistrikt og særorgan er å utveksle informasjon som kan føre til straffesaker og inndragning. I 2023 har EFE hatt stort fokus på å avdekke og initiere straffesaker relatert til overgrep mot barn. EFE erfarer at disse sakene blir etterforsket av politiet, og at finansiell informasjon fra hvitvaskingsregisteret er avgjørende for at forhold avdekkes.

Høsten 2023 etablerte Kripos og EFE en ordning der en hospitant fra Kripos jobber sammen med EFEs ansatte for å utveksle kompetanse mellom de to særorganene.

2023 var det første hele kalenderåret Økokrim, gjennom EFE, var samlokalisert med Politiets sikkerhetstjeneste (PST). Etter EFEs oppfatning legger samlokaliseringen til rette for økt samhandling og opparbeidelse av felles trusselsforståelse. For vår del gjelder dette særlig muligheten til fortløpende å sammenlikne, kontekstualisere og vurdere informasjon fra MT-rapporter med PST.

En annen viktig erfaring som EFE tar med seg fra samlokaliseringen i 2023 og videre inn i 2024, er at finansiell informasjon er viktig å få belyst i tilnærmet alle saker, også der PST har mandat til å følge opp. Vi har sett at finansiell informasjon fra MT-rapporter mottatt av EFE

kan være viktige tilleggsberikelser i et bredt spekter av saksområder PST arbeider med. Dette er verdifullt i alle tilfeller der forholdene det rapporteres om, inneholder elementer av noe mistenkelig eller uavklart, ikke nødvendigvis mistanke om terrorfinansiering.

Tilsynsmyndigheter

Informasjons- og kompetanseutveksling mellom EFE og tilsynsmyndighetene er avgjørende for at etatene skal kunne ivareta sine oppgaver, og at tilsyn og oppfølging av de rapporteringspliktige skal kunne bli risikobasert og målrettet.

EFE og Finanstilsynet har i 2023 delt erfaringer og informasjon samt drøftet ulike problemstillinger knyttet til sine ansvarsområder innen antihvitvaskingsarbeidet. Dette har foregått gjennom halvårlige møter, men også mer operativt og løpende ved behov for avklaringer, og tilbakemeldinger. EFE har i 2023 bistått med temarapporter tilknyttet tilsynsvirksomheten, etterretningsrapporter og forslag til aktuelle tilsynsobjekter.

Kontrollmyndigheter

EFE har videreført samarbeidet med Skatteetaten. En hospitant fra Skatteetaten jobber samlokalisert med EFEs ansatte for å sikre god og effektiv informasjonsflyt. Hospitantordningen har gitt gode effekter, og samarbeidet vil videreføres i 2024.

EFE samarbeider prosjektbasert med Tolletaten. I mai i år var EFE representert på Nordisk temasamling i regi av Tolletaten.

OPS AT

Offentlig-privat samarbeid anti-hvitvasking og -terrorfinansiering (OPS AT) er et samarbeid mellom banker, forsikringselskap og offentlig sektor. De offentlige medlemsorganisasjonene er PST, NAV, Skatteetaten og Økokrim. Finanstilsynet deltar som observatør.

EFE er aktiv deltaker i OPS AT, med deltakelse i kjernegruppen, styringsgruppen og arbeidsgrupper. I 2023 utga OPS AT rapporten «MT-rapport – Storbedriftssegmentet – Fiskeri og shipping». Rapporten er presentert på flere kommunikasjonsplattformer.

Terrorfinansiering et viktig tema også for OPS AT. Høsten 2023 ble det etablert en referansegruppe med deltakere fra offentlige og private aktører. Formålet er å styrke rapporteringspliktiges evne til å forebygge og avdekke terrorfinansiering, blant annet gjennom økt kunnskap.

Internasjonalt

Egmont Group of FIU⁹

Egmont Group innførte i 2023 et nytt og forbedret kryptert nettverk for deling av informasjon mellom FIU-ene. Dette styrker informasjonsutvekslingen i kampen mot hvitvasking og finansiering av terror. EFE deltok på Egmont Groups plenums møte i Abu Dhabi.

Gruppen har i 2023 publisert rapportene «Abuse of Virtual Assets for Terrorist Financing Purposes», «Illicit Financial Flows from Cyber-enabled Fraud» og «Use of Open Source in FIU Operational and Strategic Analysis». EFE har deltatt med innspill til flere av rapportene.

FATF¹⁰

FATF hadde i 2023 et særlig fokus på inndragning av utbytte fra straffbare handlinger. Som et ledd i denne innsatsen ble det foretatt endringer i FATFs anbefaling på området. Siktemålet er å legge til rette for en forsterket innsats i alle ledd hos de ansvarlige myndigheter, som FIU, politiet, påtalemyndigheten og andre etater som har en rolle i inndragningsarbeidet. I tillegg til å ha deltatt på FATFs plenums møter i Paris har EFE deltatt i FATFs prosjektgruppe for endring av inndragningsstandarden. FATF har også publisert rapporten «Recovering International Proceeds of Crime through Inter-Agency Networks», om arbeidet til Asset Recovery Inter Agency Networks (ARINs). EFE og Økokrims inndragningsekspert deltok i dette arbeidet. EFE deltok også i FATFs «First Learning and Development Forum on Asset Targeting and Recovery Systems» i Roma i februar 2023. Forumet ble organisert av FATF og Italias Guardia di Finanza.

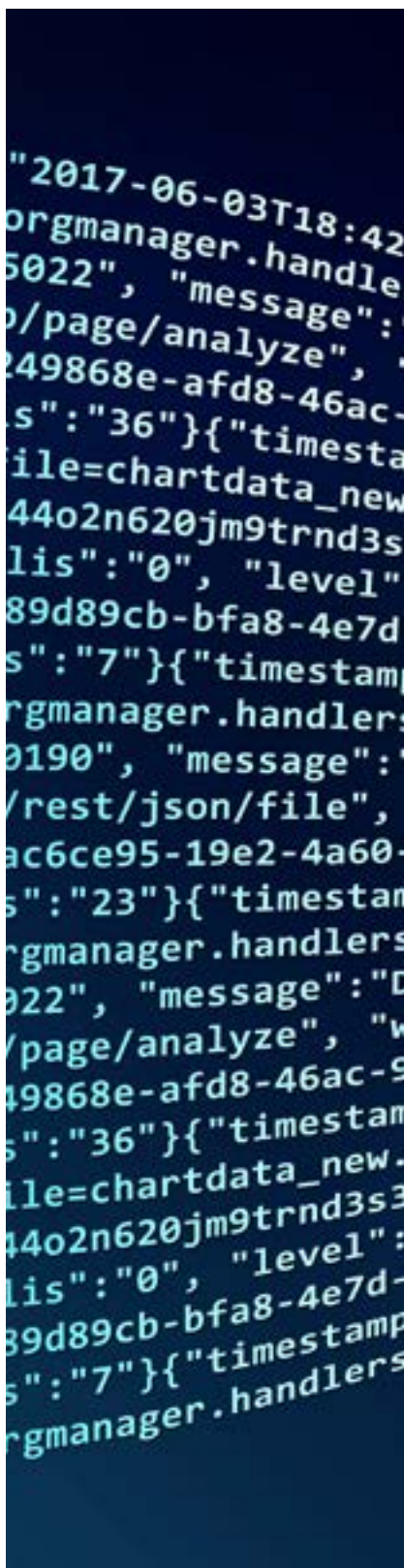
FATF publiserer jevnlig nyttige rapporter på sine hjemmesider og på LinkedIn, noe vi anbefaler å følge med på: <https://www.fatf-gafi.org/>

EU FIU Platform

EU-kommisjonen avholder kvartalsvise møter for å fremme koordinering mellom FIU-ene i EU- og EØS-landene, hvor EFE er fast møtedeltager. I tillegg til koordinering og tilrettelegging for operativt samarbeid får man verdifull innsikt i det pågående arbeidet med EUs omfattende anti-hvitvaskingspakke. Den forventes å bli vedtatt våren 2024. Det sterkt økende antallet Cross Border Reports (XBD og XBR) fra FIU-er i EU/EØS og den forestående implementeringen av EUs pakke mot hvitvasking gjør at EU FIU Platform blir et viktig forum i tiden fremover. EFE har deltatt på EU

9 Som Norges FIU har EFE deltatt i samarbeidet siden 1993. Deltakerne i Egmont Group of FIUs skal jobbe for målene som er fastsatt i «Egmont Groups Charter» og «Principles for Information Exchange», og plikter å samarbeide og dele informasjon med de øvrige FIU-er i Egmont Group og delta på Egmont Groups plenums møter og aktiviteter.

10 FATF er en internasjonal sammenslutning og har en ledende rolle i det internasjonale arbeidet mot hvitvasking, terror- og MØV-finansiering. Norge deltar i FATF-samarbeidet med en tverretattlig delegasjon hvor EFE er medlem.

FIU Platform-møter i Brussel. I desember presenterte EFE rapporten «Nå er det NOK», omdøpt «Cash? No way in Norway» i plenums møte med EU FIU Platform.¹¹

Samarbeid om nordisk risikovurdering

I 2023 startet et samarbeid mellom de nordiske landene for å sammenstille en nordisk trusselvurdering om utførsel av kontanter. EFE deltar fra Norge. Sammen med representanter fra Nasjonale Operative Enheten (NOA) i svensk politi og det finske finansdepartementet ble et av arbeidsmøtene avholdt fysisk i Stockholm i oktober. Representanter fra den danske FIU-en og det islandske politiet deltar også i samarbeidsprosjektet. Arbeidet med trusselvurderingen fortsetter i 2024 og forventes publisert i løpet av året.

Kunnskapsdeling/tilbakemelding

EFE har utover året formidlet informasjon til rapporteringspliktige gjennom ulike kanaler. Vi har utarbeidet og formidlet fem strategiske produkter (se EFEs publikkasjoner) som skal informere rapporteringspliktige om trender og modus. Videre har vi deltatt på ulike arrangementer og konferanser, samt møter med flere rapporteringspliktige.

Hvitvaskingskonferansen

Høsten 2023 arrangerte Økokrim, i samarbeid med Finans Norge og Finanstilsynet, årets hvitvaskingskonferanse. For første gang ble deltakerne ønsket velkommen av lederne for de respektive arrangørvirksomhetene. EFE bidro med flere foredrag på konferansen. Vi satte fokus på trender innen rapportering av mistenkelige forhold, sanksjonsomgørelser og rapporten «Nå er det NOK».

AML Brief fra Økokrim

EFE er en viktig bidragsyter til Økokrims forebyggende innsats, særlig rettet mot de rapporteringspliktige aktørene. I 2023 har Økokrim avholdt tre webinarer for rapporteringspliktige etter hvitvaskingsloven. Formålet er primært å dele informasjon om trender og modus, slik at vi sammen står bedre rustet til å forebygge hvitvasking, terrorfinansiering og økonomisk kriminalitet.

EFE er glad for at en stor andel rapporteringspliktige har fulgt webinarer, og at vi gjennom denne kommunikasjonsformen når ut til flere hundre tilkoblede enheter. Webinar-sendingene vil videreføres i 2024.

¹¹ <https://www.okokrim.no/naa-er-det-nok-kontanter-i-den-kriminelle-oekonomien.6628831-549307.html>

«Nå er det NOK»

Høsten 2023 ble den offentlige rapporten «Nå er det NOK» publisert. Den omhandler sirkulasjon av norske kontanter ut av og inn til Norge. Rapporten viser at det årlig returnerer ca. 10 milliarder kroner i kontanter til Norge som deklarerer, mens kun en brøkdel av dette deklarerer når det forlater Norge. Tolletaten, Oslo politidistrikt og Kripos har bidratt med viktig informasjon til rapporten.

Etter selvstendige vurderinger anser flere banker i Norge at risikoen for hvitvasking og terrorfinansiering ved å motta norske kontanter fra utlandet er for høy. Slik retur av norske kontanter fra utlandet har derfor blitt sterkt redusert. EFE har videre hatt løpende dialog med flere rapporteringspliktige vedrørende konsekvensene og effekten av kontantrestriksjonene.

A hand holding a magnifying glass over a pile of coins on a light gray surface. The coins are scattered across the surface, with a large pile on the right and smaller groups on the left. The magnifying glass is positioned over the large pile, focusing on a few coins. The hand is visible from the bottom left, holding the handle of the magnifying glass.

Del 2: Hvitvasking og terrorfinansiering

Rapportering av mistenkelige forhold

Gode beskrivelser og egen-vurderinger er grunnleggende for kvaliteten på en rapport om mistenkelig forhold.

Registrering av objekter og knytninger mellom dem er viktig. Under følger ytterligere eksempler på informasjon som har vært nyttig i 2023 (ikke uttømmende):

- registrering av transaksjoner og vedlegg som tilfredsstillende kravene fra Finansoppdrag (DSOP)
- beskrivelse av kundetiltak og kundeoppfølging
- kontoutskrifter (standardoppsett satt i Finansoppdrag (DSOP))
- IP-adresser
- e-postkorrespondanse
- kontonummer til både avsender og mottaker
- nettverksanalyser
- kjøpe -og oppgjørskontrakter

Hvitvasking

MT-rapporter fra flere ulike grupper rapporteringspliktige og virksomhetsområder skaper større muligheter for god kvalitet på analyser, sammenstilling av informasjon fra ulike rapporteringspliktige samt berikelse av informasjon. Informasjonen vi mottar fra rapporteringspliktige, er hovedsakelig nyttig og utfyllende. Dette gjelder særlig de MT-rapportene der de rapporteringspliktige beskriver risikobaserte kundetiltak, og der mistankegrunnlaget er beriket med rapporteringspliktiges egne vurderinger. I tillegg er dokumentasjon som underbygger det som er beskrevet, viktig. God datakvalitet, registrering av knytninger mellom involverte objekter og registrering av transaksjoner er en forutsetning for at EFE skal kunne utnytte rapportene fullt ut.

Det ble særlig synliggjort i et tilfelle i 2023. Vi mottok rapporter om mistenkelige forhold fra ulike rapporteringspliktige som samlet beskrev et organisert, kriminelt nettverk. Nettverket benyttet uoversiktlig og omfattende transaksjonsmønster og selskapsstruktur, samt falske dokument og profesjonelle tilretteleggere. EFE beriket og formidlet informasjonen med mistanke om at dette er satt opp for å hvitvaske utbytte fra profittmotivert kriminalitet som bedrageri, narkotikaforbrytelser og skatteunndragelser.

I saker som gjelder seksuallovbrudd mot barn, har rapporteringspliktiges informasjon bidratt til flere domfellelser, deriblant for grov voldtekt av barn under 14 år. Innen arbeidslivskriminalitet har EFE mottatt god informasjon, blant annet tilknyttet et miljø som mistenkes for å drive ulovlig virksomhet innen bygg- og anleggsbransjen og transportbransjen. Flere rapporteringspliktige har sendt oss rapporter med knytninger til samme nettverk. Slik har EFE fått avdekket og formidlet informasjon om dette miljøet. Rapportene inneholdt gode beskrivelser av mistankegrunnlaget med nyttig dokumentasjon, samt løpende oppdateringer om tidligere rapporterte forhold. Informasjonen EFE mottok, ble beriket og videreformidlet, som igjen førte til siktelsener og domfellelser mot sentrale aktører.

Rapporteringspliktige mottar tilbakemeldinger fra EFE når MT-rapporter brukes som grunnlag i operative analyser og for å svare på forespørsler. Det faktiske antallet MT-rapporter som brukes, er betydelig høyere enn det rapporteringspliktig får tilbakemelding om. Når EFE benytter informasjon fra MT-rapporter til å utarbeide modus- og temarapporter, risiko- og trusselvurderinger, forebyggende arbeid, foredrag, webinarer og annen informasjonsutveksling, blir det for øyeblikket ikke gitt tilbakemelding. Mye av informasjonen EFE mottar, som ikke brukes i operative analyser, blir gjenopptatt og benyttet ved senere anledninger..

Kriminalitet i transportbransjen

En mann i 40-årene er involvert i to transportforetak som begge har mottatt innbetalinger på ca. 17 millioner kroner fra et større norsk selskap i løpet av ett år.

Midlene blir raskt ført videre fra foretakenes konti til 30 andre transportforetak og underleverandører. Disse transportforetakene er alle nyopprettede enkeltpersonforetak. Det er mange navnelikheter, og de viser seg å være registrert på samme adresse. Personene som er registrert som innehaver av foretakene, kommer i stor grad fra samme land. De har nylig innvandret til Norge, er kun registrert med d-nummer i folkeregisteret og postadresser i Norge. EFE mistenker at mannen i 40-årene selv har kontroll over disse transportforetakene. Det betales svært lite skatt/mva.

På bakgrunn av informasjonen som fremkom, skrev EFE etterretningsrapporter som ble sendt politiet og Skatteetaten.

Kompleksiteten fortsetter å øke

I dette kapitlet vil vi beskrive noen av utfordringene EFE har sett i 2023, med utgangspunkt i informasjon fra MT-rapporter og internasjonal informasjonsutveksling.

EFE har i de siste årene mottatt betydelig mer informasjon i form av MT-rapporter fra flere ulike rapporteringspliktige grupper og gjennom den internasjonale informasjonsutvekslingen. Informasjonen EFE mottar, viser at hvitvaskingsmetodene blir stadig mer komplekse og kreative. Kompleksiteten består i at det benyttes flere ledd og organiserte metoder for hvitvasking, etter at utbytte fra straffbare handlinger er opptjent. Eksempelvis blir midler kanalisert gjennom nye og flere betalingstjenester, og ved hjelp av stråpersoner og stråselskaper. Midlene plasseres i utlandet, blant annet i eiendom eller verdigjenstander. Pengestrømmene kan fremstå som legitime og organiserte med bistand fra profesjonelle tilretteleggere. De ulike fasene vanskeliggjør sporing av midler og er meget tidkrevende, både for rapporteringspliktige og for myndighetene.

EFE ser en betydelig økning i aktører som har flere kundeforhold hos ulike rapporteringspliktige, uavhengig av geografisk beliggenhet. De fleste rapporteringspliktige har etablerte rutiner og vil avvike og/eller avvise kundeforhold med for høy risiko. Disse aktørene vil forsøke å etablere nye kundeforhold hos andre rapporteringspliktige, hvor de fortsetter sine mistenkelige aktiviteter. Aktører med avvirket kundeforhold vil ha behov for å finne andre steder å hvitvaske ulovlig utbytte, og vil da flytte eller spre sin aktivitet på tvers av ulike grupper rapporteringspliktige, både nasjonalt og internasjonalt.

Det oppfattes ikke at det benyttes spesifikke hvitvaskingsmetoder for de enkelte kriminalitetstypene. Metodene er mer tilknyttet omfanget av utbyttet, kapasitet, kompetanse, miljø og nettverk. Utbytte fra visse typer kriminalitet vil kunne hvitvaskes raskt. Det fra større skatteunndragelser/bo-unndragelser hvitvaskes ofte over lengre tid, gjerne med overførsel fra utenlandske kontoer/selskaper til kjøp av eiendom eller andre varige verdier i Norge, via profesjonelle tilretteleggere.¹²

Under følger en beskrivelse av utvalgte hvitvaskingsmetoder som EFE har observert i 2023, og som har vært utfordrende både for EFE og rapporteringspliktige.

¹² «Profesjonelle tilretteleggere omhandler personer som i kraft av sitt yrke og fagkunnskap benyttes til å blant annet tilrettelegge for hvitvasking av utbytte fra kriminalitet.» Nasjonal risikovurdering 2022.

Kjøp av seksualiserte bilder og videoer fra barn

En virksomhet for betalingsformidling rapporterte om en rekke overføringer fra en voksen mann til jenter i alderen 13–16 år. Teksten tilknyttet transaksjonene tydet på kjøp av seksualiserte bilder og videoer. Vi opprettet anmeldelse på bakgrunn av mottatt informasjon som ble oversendt lokalt politidistrikt. Etterforskningen resulterte i siktelse og tiltale, og mannen ble dømt til ni måneders ubetinget fengsel.

Utnyttelse av nye betalingstjenester

EFE observerer mer bruk av nye betalingstjenester enn tidligere. Vi mottar flere rapporter der privatpersoner mottar eller overfører midler gjennom flere betalingstjenester, både norske og utenlandske. I en betalingskjede benyttes flere ledd med ulike betalingstjenester og tilbydere. EFE har fått tilbakemeldinger på at informasjonsgrunnet til rapporteringspliktige fragmenteres, og de får mindre oversikt over hele betalingskjeden. Eksempelvis kan verdier flyttes over landegrensene ved hjelp av nye betalingstjenester som gjør det mer krevende å innhente informasjon om verdiene. En rapporteringspliktig kan gjennomføre en transaksjon som fremstår som en innenlands transaksjon, men der verdiene kan føres videre til høyrisikoland gjennom en eller flere betalingstjenester.

Det er en betydelig økning i antall MT-rapporter om kryptovaluta. I 2023 mottok EFE nærmere 2000 MT-rapporter som omhandlet kryptovaluta, fra norske kryptobørser og andre rapporteringspliktige, hovedsakelig banker.¹³

I MT-rapportene utgjør utenlandske kryptobørser hovedaktørene og er oftest nevnt. Rapportene gir indikasjoner på at nordmenn oftere enn før benytter utenlandske kryptobørser for å foreta mistenkelige transaksjoner, og uten norske kryptobørser som mellomledd. Det oppfattes også at enkelte kriminelle velger å foreta transaksjoner via utenlandske kryptobørser som er kjent for å ikke gjennomføre tilstrekkelig grad av kundetiltak.

Som følge av at flere rapporteringspliktige i Norge avviser transaksjoner til slike kryptobørser, benytter kriminelle aktører utenlandske neobanker for å foreta transaksjoner til disse kryptobørsene.

EFE har mottatt et økt antall MT-rapporter om NFT-er og DeFi.¹⁴ Privatpersoner omtalt i disse rapportene mottar innbetalinger fra en rekke privatpersoner og foretar investeringer med uklart formål. Midlenes opprinnelse er ukjent. I tillegg har EFE mottatt MT-rapporter vedrørende spilltjenester som hovedsakelig gjelder salg av skins¹⁵ i spill. Midlene som opptjenes, utbetales i forholdvis store summer gjennom betalingstjenester. Det er uklart om midlene har tilknytning til hvitvasking.

¹³ Datagrunnlaget er basert på søkeord tilknyttet kryptovaluta.

¹⁴ <https://www.okokrim.no/getfile.php/5092547.2528.wsnuzijatltml/Nasjonal+risikovurdering+hvitvasking+og+terrorfinansiering+2022-nett.pdf>

¹⁵ https://finance.yahoo.com/news/gaming-skins-just-became-50-143352555.html?guccounter=1&guce_referrer=aHR0cHM6Ly93d-3cuZ29vZ2xlm5vLw&guce_referrer_sig=AQAAAEtF0tO9NEidxtu_lyiMwl2n9aBQcr-4j-OP_awiZ-aG-lbTdfVcaFhkFo2yVmi3wj19S2QX-UIINih9GWwulzK5UEDtNf2DwTq8HQJ8XKFJmbEBVZnbaYBIWH6xTTeI5BaTDC7kmQQzc76q8mYtxcG9CGzWdPizrdhZjgKeKAJZk

Utro tjenere

EFE har i 2023 mottatt flere MT-rapporter knyttet til utro tjenere.

- En kunderådgiver i en bank skal ha mottatt bestillinger for å innvilge lån på uriktig grunnlag.
- En banksjef skal ha mottatt bestillinger for å innvilge lån på uriktig grunnlag eller til kunder som ikke var godkjent for å få lån.
- En ansatt i en offentlig virksomhet skal ha mottatt bestikkelse i form av kjøp av en underpriset bolig som betaling for tjenester ytt i sin rolle i den offentlige virksomheten.

Sikring av 15 millioner kroner

I starten av 2023 bistod EFE med sikring av midler fra utlandet i en sak som gjaldt underslag i en norsk bank. Deler av utbyttet var overført til gjerningspersonens konto for aksjehandel et svenskregistrert foretak. EFE bidro til at NOK 15 millioner ble stanset på konto i Sverige, beslaglagt og tilbakeført til den fornærmede banken i Norge.

Organiserte kriminelle miljøer hvitvasker ved kjøp eiendom og verdigjenstander

Som følge av økt rapportering fra eiendomsmeglere registrerer EFE flere forhold der det er mistanke om hvitvasking ved eiendomskjøp. EFE har avdekket organiserte, kriminelle miljøer som benyttet en rekke stråpersoner og stråselskaper til å tilsløre utbytte fra ulike typer profittmotivert kriminalitet. Stråpersonene hvitvasket utbytte for bakmenn ved å investere midlene i eiendom.

I 2023 mottok EFE over 300 rapporter om mistenkelige forhold hvor privatpersoner har investert i biler, gull og klokker. EFE observerte særlig at organiserte, kriminelle miljøer som tidligere foretok betydelige kontantuttak, i større grad hvitvasket sitt utbytte gjennom investeringer i verdigjenstander.

EFE har mottatt betydelig med informasjon der det mistenkes at andres identitet er brukt til å plassere utbyttet i eiendom eller verdigjenstander. Det kan være uklart om eier av identiteten har lånt ut sin identitet frivillig,¹⁶ eller om vedkommende er presset/tvunget til å gi denne fra seg. Ved bruk av identitetene skjuler bakmennene sine handlinger, samt gjør det vanskeligere å følge pengestrømmer mv.

Utro tjenere i finansnæringen

I 2023 observerte og anmeldte EFE flere ulike forhold som involverte utro tjenere og profesjonelle tilretteleggere. Blant annet var flere bankansatte involvert i kriminalitet som viste seg å være underslag og korrupsjon. I flere korrupsjonssaker er det mistanke om at bankansatte har mottatt penger og misbrukt sin stilling til å innvilge lån på uriktig grunnlag. EFE ser fortsatt at ansatte i bank- og finansnæringen er særlig utsatte for kriminell utnyttelse. Vi ber de rapporteringspliktige være oppmerksomme på dette og ha gode interne rutiner.

¹⁶ EFE erfarer at individer flytter til Norge, og etterpå overleverer sin identitet til bakmennene mot vederlag. Disse personen kan også være under press, men det er vanskelig å vite.

«Spare på skatten»

EFE mottok forespørsel om forbud mot gjennomføring av transaksjon fra en eiendomsmegler. Eiendomsmegleren hadde reagert på kundens besvarelser i kundekontrollen i forbindelse med et boligsalg. Kunden var en fastboende i Norge som skulle selge egen bolig for kr 7250 000. Han ønsket hele oppgjøret overført til en svensk konto.

På spørsmål om hvorfor kunden ønsket oppgjøret på konto i Sverige, var svaret «for å spare på skatten». EFE la ned forbud om gjennomføring av transaksjon på bakgrunn av forespørselen fra eiendomsmegleren. Skatteetaten ble varslet, og fikk sikret i underkant av NOK 540 000 i utestående skattekrav mot mannen fra oppgjørskonto hos megler.

Hvitvasking på tvers landegrenser

Økte muligheter for å plassere midler i utlandet utfordrer oss. Informasjonsinnhenting i disse sakene er tidkrevende og setter økte krav til kompetanse på lokal lovgiving og tjenestene som tilbys. I det siste halvåret av 2023 har det også vært en gjentakende trend at bankkort blir benyttet til varekjøp i utlandet kort tid etter at utbyttet fra den straffbare handlingen er opptjent. Dette gjør det vanskeligere å følge pengesporet, samt sikre og inndra midler. EFE erfarer en økning i plassering av midler som stammer fra straffbare handlinger, i jurisdiksjoner med forhøyet hvitvaskingsrisiko.

Vi erfarer at kjøp og salg av eiendom, både i Norge og i utlandet, fremdeles er en hyppig brukt modus for hvitvasking. EFE har informasjon om nordmenn som selger eiendom i utlandet, hvor det gjøres opp i kontanter, og der opprinnelsen til midlene ikke kan dokumenteres. Videre har utenlandske borgere investert i eiendom i Norge, men rapporteringspliktige kan ikke fremskaffe tilfredsstillende dokumentasjon på midlenes opphav.

Økning i antall forespørsler om forbud mot gjennomføring av transaksjon

Forespørselene kommer hovedsakelig fra banker, men nå også fra andre rapporteringspliktige grupper, blant annet eiendomsmeglere og kryptovekslere. Forespørsler EFE mottar, varierer fra én enkelt transaksjon fra privatkunde (eksempelvis bedrageri) til transaksjon(er) foretatt av store internasjonale selskaper og konsern. Tilstrekkelige undersøkelser for å kartlegge midlenes opprinnelse i disse tilfellene er utfordrende, både for rapporteringspliktige og for EFE/Økokrim/politiet. I hovedsak sendes det forespørsler ved mistanke om hvitvasking, bedragerier og skatte- og avgiftsunndragelser.

EFE erfarer at en rekke rapporteringspliktige i større grad enn tidligere anvender hjemlene de selv har til ikke å gjennomføre transaksjoner. Det forventes likevel at rapporteringspliktige vil fortsette å sende forespørsler grunnet økte utfordringer tilknyttet mistanke om hvitvasking på tvers av landegrenser, forsøk på å omgå sanksjonsregelverket, nye betalings-tjenester og kartlegging av midlenes opprinnelse og/eller reelle rettighetshavere.

Rettskraftig dom for terrorfinansiering

Det er gledelig at vi i løpet av 2023 også har fått en rettskraftig dom for terrorfinansiering. Saken belyser hele «næringskjeden» i regimet mot terrorfinansiering: fra analyse og MT-rapporter fra ulike rapporteringspliktige banker og betalingsformidlere, til internasjonal informasjonsutveksling, beriking og analyse hos EFE, etterforskning hos PST, og endelig behandling og dom i to rettsinstanser. Det ligger god læring i gjennomgang av både tingrettsdommen og lagmannsrettens endelige avgjørelse. I samme sak blir også uregistrert betalingsformidling og ulovlig hawalavirksomhet belyst. Dette er ingen ny trussel i 2023, men den er i aller høyeste grad fortsatt gjeldende og ofte gjenstand for MT-rapporter fra ulike sektorer. Uregistrert betalingsformidling og hawalavirksomhet er noe EFE antar med stor sikkerhet vil forbli en trussel videre i 2024. Dette gjelder både risiko for hvitvasking og for terrorfinansiering. Faktorer som den pågående Israel-Palestina-krigen, Ukraina-krigen og restriksjoner på innførsel og veksling av norske kontanter fra utlandet aktualiserer slike former for pengeformidling ytterligere.

Terrorfinansiering

Økning i informasjon fra rapporteringspliktige

I tråd med den generelle trenden for 2023 erfarte EFE at også tilfanget av informasjon relatert til mistanke om terrorfinansiering økte, både fra norske rapporteringspliktige og internasjonale samarbeidende enheter. Terrorfinansiering og samarbeid med PST har høyeste prioritert på EFE. Økningen i informasjon fra rapporteringspliktige er meget positivt. Den antas å gjenspeile at rapporteringspliktige totalt sett blir stadig dyktigere i å avdekke mistenkelig forhold, som igjen kan relateres til mulig terrorfinansiering.

Enkelte rapporteringspliktige grupper tilbyr tjenester og produkter som naturlig og iboende har en større risiko for å kunne bli anvendt som kanal for terrorfinansiering. Andre trenger i mindre grad å forholde seg til en overhengende risiko for at deres virksomhet og tjenester utnyttes på denne måten. Det statistiske grunnlaget for mottatte MT-rapporter for 2023 viser stor variasjon i hvilke sektorer som rapporterer om mulig terrorfinansiering. Rapporteringspliktige banker står for den store majoriteten. Over 88 % av mottatte MT-rapporter med mistanke om terrorfinansiering kommer fra en spare- eller forretningsbank.

MT-rapporter hvor rapporteringspliktige har krysset av for terrormistanke	2020	2021	2022	2023
Advokater m.fl.	1		1	
Andre jf. hvitvaskingsloven § 4	10	20	22	8
Banker	330	349	405	564
e-pengeforetak	1		2	
Forsikringsselskap	4	2	8	12
Meglere	2	11	12	25
Regnskapsførere	2	4	3	3
Revisorer	1	1		1
Verdipapirforetak mv.	2	1	5	
Virksomhet for betalingsformidling	56	67	13	22
Totalt	409	455	471	635

Tabell 8: MT-rapporter med terrormistanke i perioden 2020–2023

Tar man utgangspunkt i hvilke MT-rapporter som er anvendt i prosjekter EFE har opprettet i 2023, hvor analysen omfatter mistanke om terrorfinansiering, er fordelingen at ca. 85 % er rapportert inn av banker, mens ca. 15 % kommer fra andre rapporteringspliktige sektorer.

Kun i omkring 20 % av rapportene brukt i prosjekter EFE opprettet på mistanke om terrorfinansiering i 2023, har rapporteringspliktige krysset

av for slik mistanke. I over 80 % av MT-rapportene som EFE anvender i TF-analyser, er det altså ikke krysset av for mistanke om terrorfinansiering. Etter EFEs oppfatning viser dette først og fremst at ethvert mistenkelig forhold innrapportert gjennom MT-rapportering er relevant i konteksten av en terrorfinansieringsanalyse, nettopp fordi det indikerer noe unormalt. Alt unormalt er relevant i analyser av terrorfinansiering og tilliggende kriminalitetsformer.

EFE presiserer samtidig at samtlige av MT-rapportene der rapporteringspliktige har vurdert at det kan være fare for terrorfinansiering, og som er krysset av for mistanke om terrorfinansiering, blir beriket og vurdert av EFE fortløpende.

EFE ser videre at det blant enkelte rapporteringspliktige sektorer er registrert en nedgang i MT-rapporter med terrorfinansieringsmistanke i 2023, sammenliknet med tidligere år. For EFE er det uklart hvorfor det er slik, når trenden i omfang av MT-rapportering, både hva gjelder hvitvasking og terrorfinansiering generelt, syntes å være økende.

Under følger utvalgte fenomen som det er rapportert om i 2023, og som EFE vurderer som mulige utviklingstrekk i modus for terrorfinansiering.

Pengeflyt fra eller via registrerte foretak

I flere analyser EFE har arbeidet med i 2023 hvor det har foreligget en mistanke om terrorfinansiering, er det identifisert at pengestrømmer har gått via eller fra registrerte norske foretak, før pengene i all hovedsak sendes ut av landet til utenlandske mottakere.

I en sak EFE arbeidet med, var det innsendt MT-rapport som beskrev unormale pengestrømmer fra et norsk foretak innen bygg- og anleggsbransjen til en norsk veldedig stiftelse. Stiftelsen sendte midlene videre til et annet norsk foretak registrert som reisebyrå, men som også er agent for en utenlandsk betalingsformidler. EFEs analyse viste at flere aktører tilknyttet det norske bygg- og anleggsforetaket hadde historiske knytninger som understøttet mistanke om at pengestrømmene kunne være tiltenkt terrorfinansiering eller tilliggende kriminalitet. Det var også tidligere sendt inn MT-rapport på en enkeltaktør som nå innehadde en sentral rolle i det norske bygg- og anleggsforetaket. Bankforbindelsen hadde sagt opp kundeforholdet fordi vedkommende ikke hadde svart tilfredsstillende på kundeoppfølgingen, midlenes opprinnelse var ukjent, og den utenlandske mottakeren av midlene var ukjent.

Innsamling og kjøp via nettbaserte sosiale plattformer

EFE har i løpet av 2023 sett en vesentlig økning i MT-rapporter der de rapporteringspliktige melder at kundene foretar varekjøp og donasjoner via ulike nettbaserte sosiale plattformer. Særlig gjelder dette plattformer som åpner for at brukere kan arrangere direktesendt strømming og arrangementer, som Tiktok, Likee, Twitch, Bigo Live m.fl. Ofte fremstår kjøpene som utgiftsposter til distribusjonsplattformer som Google Play relatert til kjøp av såkalte coins, gifts, diamonds eller andre virtuelle verdier. Disse kan så doneres eller brukes som digitale betalingsmiddel til andre brukere av den sosiale plattformen. Mottakerne av de virtuelle gavene kan omgjøre disse til gangbar mynt, som kryptoverdier, upersonlige gavekort / prepaid cards mv. Fra internasjonalt hold er det kjent at terrororganisasjoner som for eksempel Den islamske stat (IS) aktivt har anvendt nettbaserte sosiale plattformer for å nå ut til et bredt publikum i arbeidet med pengeinnsamling.

Bedrageri

Økokrim gikk i juni 2023 offentlig ut og karakteriserte det store omfanget og stadige økningen av bedragerier som et samfunnsproblem. I 2023 er MT-rapporter som omhandler bedrageri, primært der utbytte er sendt ut av landet til ukjent mottaker, den desidert største kategorien MT-rapporter der det er huket av for terrorfinansiering. Omtrent 1/3 av alle MT-rapporter der det er huket av for mulig terrorfinansiering, beskriver en form for bedrageri. EFE ble i 2023 blant annet gjort kjent med at deler av utbytte fra investeringsbedragerier innen kryptovaluta som rammet ulike norske fornærmede, men sannsynligvis ble utført av aktører utenfor Norge, ble videresendt til kryptoadresser som kan være tilknyttet terrorfinansiering.

EFE har i løpet av 2023 også arbeidet med flere mulig falske innsamlingsaksjoner. Både enkeltpersoner og organisasjoner står bak. Midlenes endelige destinasjon var ikke verifisert, og informasjonen om de involverte aktørene styrket bekymringen for at midlene kunne ende opp som terrorfinansiering.

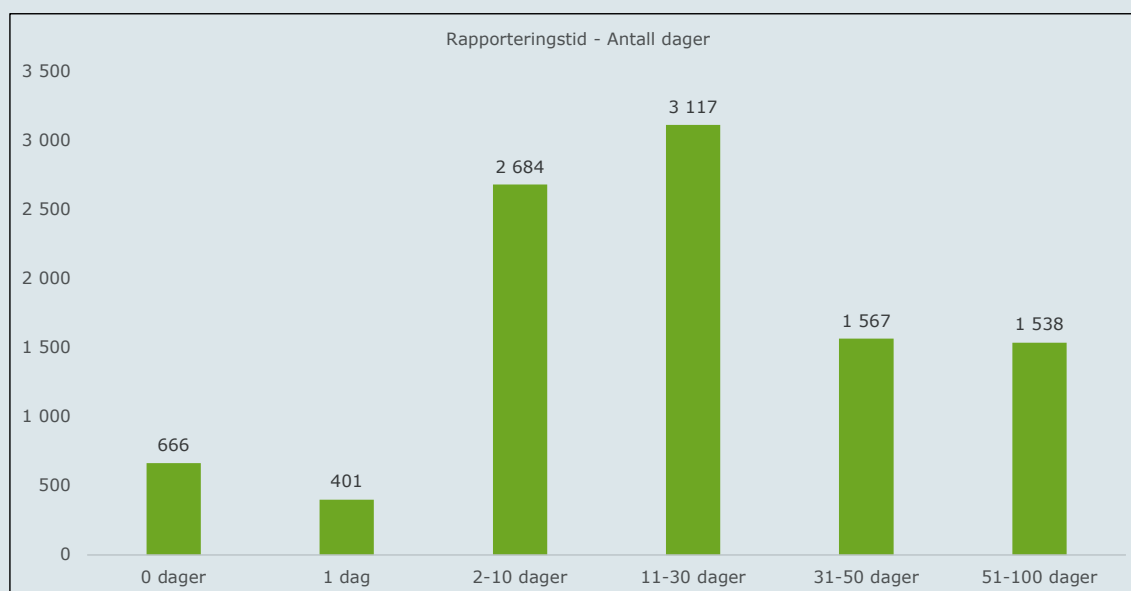
Del 3: Statistikk

Rapporteringstid

MT-rapportene blir sendt inn 2–30 dager etter at transaksjonen er gjennomført

Figur 9 viser antall dager før en MT-rapport sendes inn etter at en rapporteringspliktig har gjennomført en transaksjon.¹⁷ De fleste MT-rapportene blir sendt 2–30 dager etter at transaksjonen er gjennomført. Vi henviser til Finanstilsynets veileder til hvitvaskingsloven, som forklarer følgende: «For å kunne etterleve lovens krav til rapportering av mistenkelige forhold, er det nødvendig å gjennomføre rettidige undersøkelser av indikasjoner på hvitvasking og terrorfinansiering. Som hovedregel skal det ikke være restanser på undersøkelser av mulige mistenkelige forhold. Undersøkelser skal igangsettes uten ugrunnet opphold, som i praksis betyr innen en til to dager. Selv om undersøkelsene igangsettes uten ugrunnet opphold, kan gjennomføringen av undersøkelsene ta noe tid. I slike tilfeller skal det rapporteres til Økokrim umiddelbart etter at rapporteringspliktige har konkludert med at mistanken ikke kan avkrefte.»

Figur 6: Rapporteringstid fordelt på antall dager

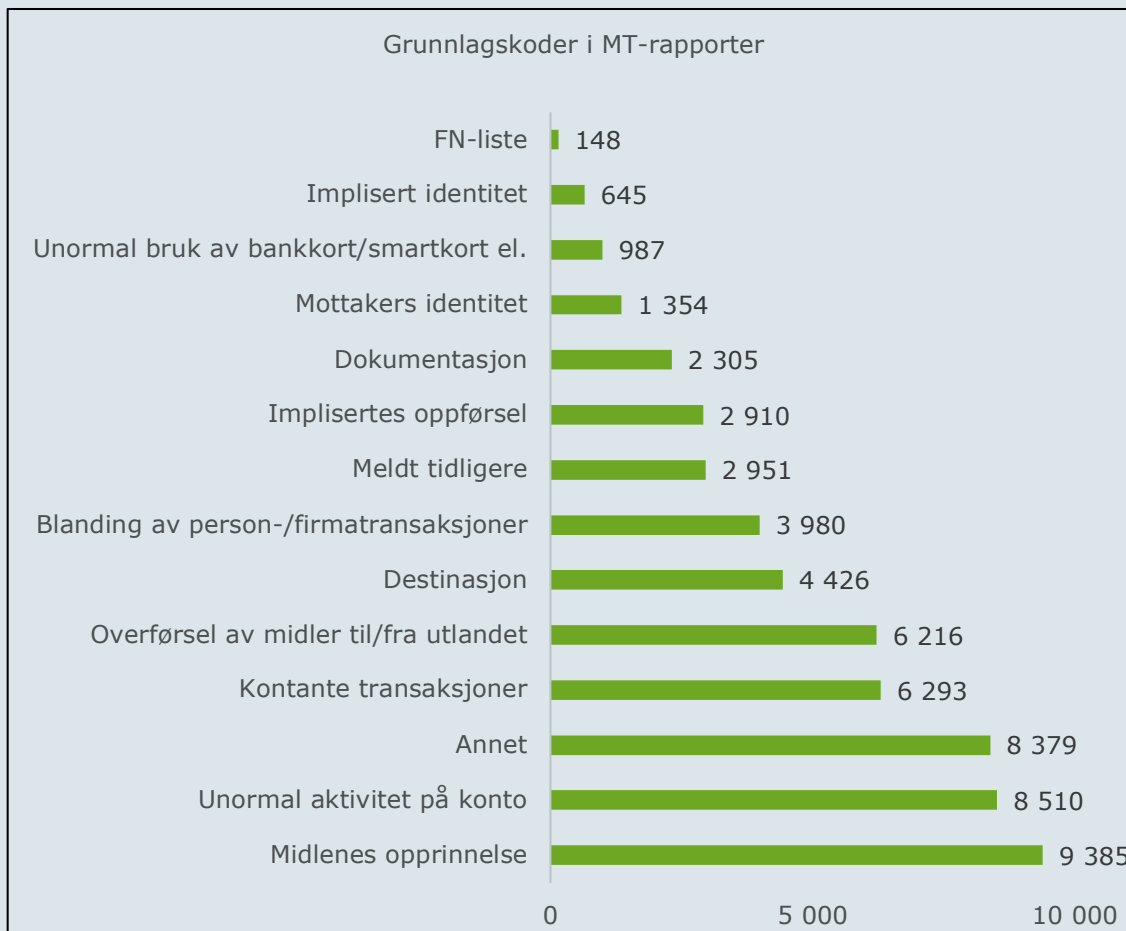
17 Rapporteringstiden er beregnet på følgende måte:

- Utgangspunktet er den nyeste transaksjonen (transaksjonen med siste dato).
- Beregning: antall dager mellom siste transaksjonsdato og rapportens tidsstempel.
- Dersom MT-rapporten ikke har noen transaksjoner, eller ingen transaksjon har dato, vil det ikke inkluderes i datagrunnlaget.
- Når en MT-rapport omtaler fremtidige (planlagte) transaksjoner, eller det mistenkelige forholdet er innrapportert samme dag, skal antall dager settes til null.

Grunnlagskoder

Uklarheter ved midlenes opprinnelse

Ved innsending av MT-rapporter kan de rapporteringspliktige krysse av for en eller flere koder som beskriver grunnlaget for mistanken (Altinn-skjema punkt 4.3). Det er mulig å benytte flere grunnlagskoder i samme MT-rapport.

Figur 7: Grunnlagskoder benyttet i MT-rapporter i 2023

Figur 7 gir en oversikt over grunnlagskoder som ble benyttet i MT-rapporter i 2023. Det er naturlig at ulike virksomhetsgrupper benytter ulike grunnlagskoder. Sammenlignet med 2022 er det en økning i bruken av de fleste grunnlagskoder, utenom «mottakers identitet» og «blanding av person-/fimatransaksjoner». «Midlenes opprinnelse» var den mest brukte grunnlagskoden i MT-rapportene innsendt i 2023, tett fulgt av «unormal aktivitet på konto» og «annet». Dette er likt sammenlignet med 2022, der «midlenes opprinnelse» også ble mest benyttet.

Tabellene under gir en oversikt over grunnlagskoder som ble benyttet, fordelt på virksomhetsgruppene.

Grunnlagskoder	Advokater	Andre jf. hvvl § 4	Banker	e-pengeforetak
Annet		30	6 592	177
Blanding av person-/fimatransaksjoner	4	45	3 149	114
Destinasjon	4	421	3 247	
Dokumentasjon	3	85	1 720	
FN-liste	1	2	59	
Implisert identitet	3	166	354	
Implisertes oppførsel	3	182	2 182	
Kontante transaksjoner	6	104	5 900	
Meldt tidligere	0	18	2 650	
Midlenes opprinnelse	12	235	7 117	
Mottakers identitet	2	125	1 067	
Overførsel av midler til/fra utlandet	6	264	4 631	1
Unormal aktivitet på konto	2	255	8 062	31
Unormal bruk av bankkort/smartkort el.	1	72	868	

Tabell 9: Grunnlagskoder fordelt på virksomhetsgrupper

Grunnlagskoder	Forsikringselskaper	Meglere	Regnskapsførere	Revisorer
Annet	113	1 186	48	33
Blanding av person-/fimatransaksjoner	168	421	54	16
Destinasjon	5	46	12	4
Dokumentasjon	11	311	56	18
FN-liste	5	11	4	0
Implisert identitet	8	45	5	2
Implisertes oppførsel	28	420	21	10
Kontante transaksjoner	39	83	19	18
Meldt tidligere	11	162	3	3
Midlenes opprinnelse	165	1 383	34	13
Mottakers identitet	5	32	13	4
Overførsel av midler til/fra utlandet	50	150	41	19
Unormal aktivitet på konto	2	45	17	10
Unormal bruk av bankkort/smartkort el.	3	0	2	3

Tabell 10: Grunnlagskoder fordelt på virksomhetsgrupper

Grunnlagskoder	Verdipapirforetak	Virksomheter for betalingsformidling
Annet	8	184
Blanding av person-/fimatransaksjoner		9
Destinasjon	1	686
Dokumentasjon	5	96
FN-liste		66
Implisert identitet	1	61
Implisertes oppførsel	5	58
Kontante transaksjoner		124
Meldt tidligere	2	102
Midlenes opprinnelse	3	422
Mottakers identitet		106
Overførsel av midler til/fra utlandet	1	1 053
Unormal aktivitet på konto	2	83
Unormal bruk av bankkort/smartkort el.		38

Tabell 11: Grunnlagskoder fordelt på virksomhetsgrupper

Hvem blir rapportert?

Tabellen under viser antall unike privatpersoner og organisasjoner omtalt i MT-rapporter per år. Det er personer og organisasjoner som direkte eller indirekte har tilknytning til det mistenkelige forholdet rapporteringspliktige melder inn om. I 2023 er det meldt inn 40 800 personer og 9 103 organisasjoner. I tillegg er 21 358 privatpersoner og 2 345 organisasjoner registrert som impliserte.¹⁸ Både omtalte og impliserte har hatt en økning siden i fjor.

Innrapportert	Antall
Privatpersoner	40 800
Organisasjoner	9 103
Totalt	49 903

Tabell 12: Antall innrapporterte privatpersoner og organisasjoner i 2023

Innrapportert - implisert	Antall
Implisert - privatpersoner	21 358
Implisert - organisasjoner	2 345
Totalt	23 703

Tabell 13: Antall innrapporterte impliserte privatpersoner og organisasjoner i 2023

¹⁸ I dagens rapporteringsskjema krysser de rapporteringspliktige av for om de anser en privatperson eller en organisasjon for å være implisert i det mistenkelige. Å være implisert innebærer at privatpersonen eller organisasjonen har en sentral rolle i det mistenkelige forholdet.

EFEs publikasjoner i 2023

Januar

Indikatorliste seksuallovbrudd mot barn

Indikatorer og modus for de ulike kategoriene av seksuallovbrudd.

Januar

Temarapport: Blanco-skjøte

Beskriver utfordringene, sårbarheten for misbruk og hvitvasking av utbytte fra kriminalitet ved bruk av blankoskjøter.

Juni

Årsrapport

Rapporten gir en oversikt over drift og produksjon på EFE.

Juni

Indikatorliste hvitvasking av norske kontanter

Som følge av restriksjonene vedrørende norske kontanter laget vi også en indikatorliste for hvitvasking av norske kontanter.

November

«Nå er det NOK»

Rapporten indikerer at en stor andel av kontantbeholdningen i Norge benyttes i den kriminelle økonomien. 27 millioner kroner i kontanter forlater Norge hver eneste dag.

Økokrim

Postboks 2096 Vika, 0125 Oslo

Telefon: 23 29 10 00

E-post: post.okokrim@politiet.no